

уточнень та корегувань протягом застосування. Найбільш складним на сьогоднішній день залишається питання щодо отримання згоди на вилучення органів померлої людини, але все ж таки головним є те, що нарешті, посмертне донорство підтверджено законодавчо.

Список використаних джерел

1. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини: Закон України від 17.05. 2018 № 2427-VIII / ВВРУ. – № 28. – Ст. 232.

2. Силуянова И.В. Антропология болезни. URL: <https://theprayerbook.info/728-antropologiyabolezni.html>.

3. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334.

4. Кримінальний кодекс України. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Корзун А. С.,

ад'юнкт відділу докторантури

та ад'юнктури Національної академії

внутрішніх справ

ЗМІСТ ОРГАНІЗАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

У ст. 294 КК України законодавець зазначає, що організація масових заворушень, що супроводжувалися насильством над особою, погромами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, насильницьким виселенням громадян, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя, а також активна участь у масових заворушеннях – караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років (ч. 1). Ті самі дії, якщо вони призвели до загибелі людей або до інших тяжких наслідків, – караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років (ч. 2).

Наведені норми кримінального кодексу неодноразово критикувалися фахівцями з кримінального права та кримінології, як такі, що не дають чіткого уявлення про сутність та об'єктивну сторону масових заворушень. Дійсно, встановлюючи кримінальну відповідальність за організацію масових заворушень та активну участь у них, законодавець не подає визначення відповідних ключових термінів («масові заворушення»; «організація масових заворушень»; «активна участь у масових заворушеннях»), що значно ускладнює слідчу та судову практику. До того ж формулювання вжите законодавцем фактично розмежовує власне масові заворушення та масові заворушення що супроводжувалися насильством над особою, погромами, підпалами, знищенням майна і т.д.

Проте слідча і судова практика, а також теорія кримінального права ідуть іншим шляхом: усі дії перераховані у ст. 294 КК України науковці та судді, прокурори й слідчі включають до змісту масових заворушень.

Аналіз наукових визначень масових заворушень [1–3] дає підстави стверджувати, що ознакою масових заворушень вітчизняні вчені вважають вчинення різних протиправних дій окремими особами, які діють у складі натовпу (юрби). При цьому, насильство над особою, погроми, підпали, захоплення будівель і споруд, опір представникам влади із застосуванням зброї та ін. не супроводжують масові заворушення (як це вказано у ч. 1 ст. 294 КК України) а є невід’ємною їх частиною.

Поняття натовпу (або юрби) законодавець у зазначеній статті не вживає. Відповідно, це поняття не знайшло свого тлумачення у КК України. Проте таке поняття постійно вживається і тлумачиться у кримінологічних дослідженнях, предметом яких є масові заворушення. При цьому виокремлюються різні види натовпу (традиційний та розумний [4]; звичайний та злочинний [5, с. 190]), що тягне за собою і диференціацію масових заворушень, а відповідно і впливає на набір інструментів протидії даному прояву кримінальної активності.

Так традиційним та розумним натовпом вчиняються різні типи масових заворушень. Адже, як слушно зауважує М. М. Тараненко, заворушення, зазвичай, виникають двома шляхами:

1) стихійно (зазвичай, такі заворушення виникають в під враженням від якоїсь спонтанної неординарної події, чи конфлікту, який своєчасно не ліквідується, внаслідок чого зростає емоційна напруга населення, яка згодом може перерости в агресивні протиправні дії з боку його найбільш радикальної частини);

2) є ретельно організованими [6].

Власний варіант нормативного визначення організації визначення масових заворушень запропонував М. О. Дячкін: «Під організацією масових заворушень слід розуміти дії особи, яка приймала участь в організовуванні масових заворушень шляхом участі у розробці плану, схиланні, у т.ч. через засоби масової інформації, соціальні мережі в Інтернеті, інших осіб до участі у масових заворушеннях чи керувала підготовкою масових заворушень або юрбою під час масових заворушень або утворила з метою вчинення масових заворушень злочинну групу або злочинну організацію, які спричинили масові заворушення, або керувала такою групою чи організацією або яка забезпечувала фінансування чи організовувала приховування злочинної діяльності такої групи чи злочинної організації» [1].

Наведена дефініція детально розкриває первинну підготовчу діяльність, яка полягає в теоретичній розробці плану поетапного розгортання масових заворушень та їх агітаційно-організаційному забезпеченні. Але водночас недостатньо чітко окреслює інші дії з

організації масових заворушень, які достатньо добре визначив М. М. Тараненко:

- практичні дії по збиранню, об'єднанню натовпу та трансформації його стану з пасивного в агресивний, шляхом провокування у його учасників негативного ставлення до чинної влади, існуючого в державі громадського порядку та на підбурювання до вчинення дій, якими супроводжуються масові заворушення;

- керівництво практичними діями агресивно налаштованого натовпу по вчиненню насильства над громадянами, погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель і споруд, насильницького виселення громадян, опору представникам влади із застосуванням зброї, або інших предметів, які використовуються в якості зброї [6].

Окреслена структура організації масових заворушень, у цілому, відбиває стадії вчинення цього злочину відповідно до змісту статей 13–15 КК України: готування (розробка плану поетапного розгортання масових заворушень, їх агітаційно-організаційне забезпечення); замах (практичні дії по збиранню, об'єднанню натовпу та трансформації його стану з пасивного в агресивний); закінчений злочин (початок масових заворушень, керівництво злочинними діями агресивно налаштованого натовпу).

Зазначимо, що сучасна кримінально-правова наука, поряд з поняттям «організація масових заворушень» виокремлює поняття «організатор масових заворушень». Так, відповідно до результатів окремих досліджень, організатор масових заворушень – це особа, яка всі свої зусилля спрямовує на те, щоб завербувати учасників, розподілити між ними ролі, підпорядкувати собі та направити на вчинення таких дій, як: насильство над особою, погроми, підпали, знищення майна, захоплення будівель або споруд, насильницьке виселення громадян, опір представникові влади із застосуванням зброї або предметів, які використовувалися як зброя [7].

Запропоноване визначення не повним обсягом відбиває діяльність суб'єктів досліджуваного злочину з організації масових заворушень. До того ж вважаємо, що визначення поняття «організатор масових заворушень» як конкретної (однієї) особи є недоцільним. Адже, як слушно зауважують у науковій літературі, організатором масових заворушень зазвичай є не одна особа, а певна соціальна група (керівництво громадської організації, політичної партії, лідери неформального об'єднання тощо), яка виконує роль «центру управління» масовими заворушеннями [9]. Такі центри за допомогою соціально-психологічних технологій збирають і об'єднують натовп та приводять його до агресивного стану. Власне з цього розпочинається етап безпосереднього вчинення масових заворушень.

З нашого погляду до змісту організації масових заворушень слід зараховувати такі дії: фінансування масових заворушень; розподіл коштів між учасниками масових заворушень; розробка плану масових заворушень, рівно як і участь у такій розробці; придбання, складування

та розподіл засобів вчинення масових заворушень (феєрверки, запальні суміші, арматура, палиці, травматична зброя); схиляння інших осіб до участі у масових заворушеннях (у тому числі під час особистих бесід, шляхом публічних виступів, поширення закликів у мережі Інтернет); дії зі скликання, збирання, об'єднанню натовпу та трансформації його стану з пасивного в агресивний; підбурювання до вчинення дій, що становлять зміст масових заворушень; керівництво такими діями щодо усього натовпу або окремих його частин.

Список використаних джерел

1. Дячкін М. О. Організація злочину «Масові заворушення». Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 2. С. 128–130.
2. Бояров В. І., Шалдирван П. В. Масові заворушення: особливості кваліфікації. Часопис Академії адвокатури України. 2014. № 4. С. 9–18.
3. Дубко Ю. В., Черепененко О. Я. Щодо визначення сутності поняття масових заворушень в теорії права. Форум права. 2011. № 3. С. 237–242.
4. Сундиев И. В. Социальные технологии в массовых беспорядках как средство локализации «управляемого хаоса». URL: <http://sartraccc.ru/Pub/socialthno.htm>.
5. Гусак Т. П. Протидія злочинним діям, що вчиняються особами у складі натовпу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 К. 2015. 258 с.
6. Тараненко М. М. До питання організації масових заворушень. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Вип. 3 (19) 2013. С. 161–167.
8. Агаркова А. Організатор як суб'єкт масових заворушень. Підприємництво, господарство, право. 2016. № 11. С. 177–181.
9. Грібов М. Л., Пустовий О. О. Заходи оперативних підрозділів з протидії масовим заворушенням // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2 (14). С. 231–246.

Криlach М.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
ННІЗДН Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Симоненко Н. О.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА

Історично склалося так, що в різні епохи ставлення до самогубства було неоднозначним. Причинами цьому слугували релігійні, моральні та правові устої суспільства. Життя людини — найвища цінність в будь-якому цивілізованому суспільстві, тому